

КОДИКОЛОГІЯ ТА КОДИКОГРАФІЯ

УДК 783(4-11:477):[027.54НБУВ:025.17](045)
<https://doi.org/10.15407/rksu.31.142>

Еріка Станіславівна Клименко,
кандидат історичних наук,
науковий співробітник відділу кодикології та кодикографії
Інституту рукопису,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
(Київ, Україна)

ORCID: 0000-0001-6090-0586
e-mail: KlymenkoE@nbuv.gov.ua

Людмила Григорівна Руденко,
кандидат мистецтвознавства,
старший науковий співробітник відділу музичних фондів
Інституту книгознавства,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
(Київ, Україна)

ORCID: 0000-0002-0329-0504
e-mail: rudenkol@nbuv.gov.ua

КОМПЛЕКТ РУКОПИСНИХ ПОГОЛОСНИКІВ З КИЇВСЬКОЇ КОЛЕКЦІЇ ПАРТЕСНОЇ МУЗИКИ XVII–XVIII СТОЛІТТЯ ІНСТИТУТУ РУКОПISУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

Мета роботи – дослідити один з комплектів поголосників церковно-співочих рукописів, який належить до київської колекції партесної музики XVII–XVIII ст. і зберігається у фондах Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Завданнями дослідження є

уточнення датування, розкриття структури змісту та систематизація за жанрово-стильовим й історичним принципами, за науковою цінністю, а також надання узагальнених типологічних характеристик комплекту. **Методологія.** У процесі дослідження комплекту поголосників було використано

науковий інструментарій історичного музикознавства та музичного джерелознавства, кодикології, книгознавства, метод класифікації та книгознавчого аналізу нотних рукописів, застосовано історико-порівняльний, хронологічний та статистичний методи структурного дослідження, а також залучено джерелознавчі й текстологічні методи аналізу нотних джерел, завдяки яким вдалося висвітлити склад, зміст, структурні особливості та інформаційний потенціал комплекту. **Наукова новизна.** Уперше здійснено комплексне кодикологічне, палеографічне та музично-джерелознавче дослідження одного з комплектів поголосників з київської колекції партесної музики XVII–XVIII ст. За результатами проведеного філігранологічного аналізу уточнено датування манускрипту. **Висновки.** Київська колекція партесної музики XVII–XVIII ст. становить одну з найвагоміших скла-

дових української церковно-музичної спадщини і має значну культурно-історичну та наукову цінність. Комплексне кодикологічне дослідження найбільшого за кількістю творів комплекту поголосників, що входить до колекції, докладний аналіз його змісту дозволили дійти висновку, що цей комплект репрезентує різні жанрові та стильові пласти української партесної музики. Масив церковних творів, що входять до манускрипту, є важливим не лише як частина духовно-музичної спадщини України та її хорового мистецтва, а й для залучення широкого кола дослідників до музикознавчих та культурологічних розвідок національної духовної музики, що сприятиме глибшому осмисленню її феномена.

Ключові слова: рукопис, поголосники, філіграні, хорове мистецтво, структура, авторська творчість, богослужбові піснеспіви.

Актуальність теми дослідження. У процесі роботи над виданням «Партесна творчість в Україні XVII–XVIII ст.: за каталогом Н. О. Герасимової-Персидської» стало очевидним, що унікальна за своїм складом та змістом київська колекція партесної музики, яка зберігається в Інституті рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі – ІР НБУВ), потребує більш докладного кодикологічного та музично-джерелознавчого розгляду. Це зумовлено тим, що до сьогодні вчені не ставили собі за мету дослідити і розгорнуто проаналізувати колекцію одночасно в кількох аспектах – музично-джерелознавчому, музикознавчому, історичному та кодикологічному. У процесі роботи над інципітним каталогом Ніна Олександрівна Герасимова-Персидська фрагментарно

розглянула особливості та походження збірок партесної музики – їхні датування, філіграні, маргіналії тощо. З огляду на це, виникла потреба в більш ґрунтовному та почерговому опрацюванні кожного з комплектів поголосників київської колекції партесної музики. Актуальність даної праці полягає в докладному кодикологічному та музично-джерелознавчому дослідженні найбільшого за кількістю творів комплекту поголосників, що зберігається в ІР НБУВ під двома шифрами: ф. 306, од. зб. 41 (11 партій) і ф. 312, од. зб. 123 (партія баса першого). Саме з цього комплекту починається інципітний каталог, який уклала Н. О. Герасимова-Персидська. Розгорнутий кодикологічний та джерелознавчий опис комплекту поголосників партесних творів, що зберігається під вказаними вище шифрами, дасть змогу широкому загалові фахівців докладніше ознайомитися з манускриптом – його особливостями, структурою, складом та змістом, що в майбутньому може стати вагомим підґрунтям для подальших музикознавчих, історичних, музично-джерелознавчих та кодикологічних досліджень, а також доповнити репертуар українських хорових колективів новими церковно-музичними композиціями епохи українського Бароко.

Аналіз досліджень і публікацій. Київською колекцією партесної музики, яка зберігається в ІР НБУВ, українські музикознавці почали цікавитися ще у другій половині ХХ ст. З метою написання історії української музики першою до неї звернулася Онисія Яківна Шреєр-Ткаченко [20], яка згодом спрямувала до цієї роботи багатьох молодих викладачів Київської консерваторії (нині Національна музична академія України імені П. І. Чайковського). Однією з основних дослідниць у цій царині стала видатна українська вчена Ніна Олександрівна Герасимова-Персидська, яка підняла на поверхню невідомі сторінки становлення та розвитку українського партесного концерту ХVІІ–ХVІІІ ст., відкрила широке поле для подальших музикознавчих та музично-джерелознавчих досліджень.

Розпочавши ґрунтовне вивчення українського партесного співу ХVІІ–ХVІІІ ст., усвідомивши непересічну цінність київської колекції партесної музики для національної культури, Н. О. Герасимова-Персидська опрацювала вісім комплектів поголосників з дев'яти, що входять до колекції. У процесі роботи вчена розглянула комплекти у трьох найваж-

ливіших ракурсах. Вона здійснила короткий опис рукописів, створила абетковий список церковно-музичних творів та уклала інципітний каталог, в якому в партитурному вигляді представлено початкові фрагменти нотних текстів усіх творів, що входять до восьми комплектів поголосників [16]. Партії, яких у деяких творах не вистачало, Н. О. Герасимова-Персидська реконструювала, застосувавши при цьому музично-теоретичний та музично-історичний методи, а також стильовий аналіз композиторського письма, притаманний митцям кінця XVII – першої половини XVIII ст.

Питання розвитку партесної творчості в Україні стало визначальною сферою наукової діяльності Н. О. Герасимової-Персидської. Цій проблемі присвячено три монографії [5, 9, 12] та численні наукові праці вченої [6, 7, 8, 10, 11, 16, 17]. Взагалі, внесок дослідниці в розкриття історії становлення та популяризації української партесної музики важко переоцінити. Адже Н. О. Герасимова-Персидська репрезентувала потужний пласт української духовно-музичної культури, відкрила Україні та Світові творчий доробок митців епохи українського Бароко – Миколи Дилецького, Івана Домарацького, Германа Левицького та інших.

У кінці XX – на початку XXI ст. до київської колекції партесної музики звертається дедалі більше музикознавців, серед яких Лідія Корній [14, 15], Євгенія Ігнатенко [17], Іван Кузьмінський, Ольга Шуміліна [21], Богдан Дем'яненко, Тетяна Гусарчук, Ольга Зосім, Юрій Медведик та інші. Л. Корній студіювала колекцію з метою написання наукових праць з історії української музики та шкільної драми, О. Шуміліна – у процесі дослідження питань, що стосуються перехідних процесів в українській партесній музиці, Є. Ігнатенко – для вивчення «високого стилю» хорового концерту XVII–XVIII ст. Б. Дем'яненко звернувся до колекції, втілюючи у практику статистичний метод як шлях до атрибуції партесних творів, І. Кузьмінського цікавили питання музичної теорії та виконавської практики партесного багатоголосся, Т. Гусарчук переглядала колекцію з метою виявлення в ній творів Артемія Веделя тощо.

Мета роботи – дослідити один з комплектів поголосників церковно-співочих рукописів, який належить до київської колекції партесної музики XVII–XVIII ст. і зберігається в ІР НБУВ: ф. 306, од. зб. 41 (11 партій) та ф. 312, од. зб. 123 (партія баса першого). Завданнями дослідження є

уточнення датування, розкриття структури змісту та систематизація за жанрово-стильовим й історичним принципами, за науковою цінністю, а також надання узагальнених типологічних характеристик комплекту.

Виклад основного матеріалу. У кінці 90-х років ХХ ст. – на початку ХХІ ст. до вивчення творчості відомих та призабутих українських композиторів, а також стильових особливостей партесного концерту як в цілому, так і першого комплекту, яким розпочинає свій інципітний каталог Н. О. Герасимова-Персидська, звертається дедалі більше науковців. Серед тих, хто долучилися до переведення музичних творів з київської квадратної нотації в сучасну та зведення їх у партитуру, були Богдан Дем'яненко, Євгенія Ігнатенко, Лідія Корній, Іван Кузьмінський, Ольга Шуміліна та інші. Зокрема, Євгенія Ігнатенко з метою дослідження стильових особливостей українського партесного концерту розшифрувала та звела в партитуру концерт, написаний на текст 95-го псалма «Воспойте Господеві піснь нову». У комплекті цей твір знаходиться під № 118. Ольга Шуміліна перевела в сучасну нотацію та звела в партитуру твори Василя Титова «Блажен муж» та «Світе тихий». З цього комплекту було опубліковано два концерти, авторство яких поки не встановлене, а саме: «Вік мой скончається» та «Помишляю день страшний» [17, 221, 236].

Найбільший за кількістю творів комплект поголосників з київської колекції партесної музики складається з 12 книжок-партій. Одинадцять партій зберігаються в зібранні рукописів бібліотеки Києво-Печерської лаври під шифром: ф. 306, од. зб. 41 (старий шифр: 41п/ХVІІІ-14), дванадцята партія баса першого – в зібранні рукописів бібліотеки Києво-Софійського собору під шифром: ф. 312, од. зб. 123 (1) (старий шифр: 123/119-1с).

Перший, скорочений, опис цих рукописів наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. виконав Микола Петров. Опис ученого містить переважно облікові дані, зокрема назву, формат, приблизне датування, кількість творів та авторство окремих з них [18, с. 17; 19, с. 31]. Більш розширений археографічний опис комплекту зробила Н. О. Герасимова-Персидська. Дослідниця відновила його цілісність окремою партією із зібрання рукописів бібліотеки Києво-Софійського собору. Н. О. Герасимова-Персидська зробила короткий опис рукопису, в якому проаналізувала його зміст та зовнішній вигляд, дослідила час створення манускрипту,

навела інформацію про оздоблення, оправу, вміщені у ньому авторські твори, маргінальні записи тощо [7, с.12–13; 11, с. 119–121].

Комплект під шифром: ф. 306, од. зб. 41(11 партій), ф. 312, од. зб. 123 (партія баса першого) являє собою цілісний рукопис (4°, 197 x 155), написаний одним почерком. Музичні тексти – київською квадратною нотацією з квадратною та ромбовидною формами «голівки» ноти, хвилястими штилями. Літературні тексти – церковнослов'янською мовою. Фонетична редакція тексту – новоістинномовленнева.

Поаркушевий аналіз філіграней виявив, що переважна більшість рукопису написана на папері з філігранню *Pro Patria* і містить п'ять її різновидів у партіях. Основу зшитків усього комплекту складають аркуші з філігранню *Pro Patria* з написом *Pro Patria // C & I Honig* – схожа Lausevicius, № 2872 (1741) (наявна лише ліва частина зображення), схожа Heawood, № 3346 (1774) (наявна лише права частина зображення) [2, 1]. В останніх зошитах кожного поголосника використано папір з філігранню *Pro Patria* з написом *Pro Patria // J Honig / & / ZOON* – див. Клепиков, № 1135 (1762); схожа Tromonin, № 1636 (1766) (наявна лише права частина зображення) [8; 9]. Окрім того, в партії дисканта другого та третього, альтя першого і другого, баса першого в декількох зошитах та на окремих аркушах трапляється філігрань *Pro Patria* з написом *Pro Patria // GR під короною* – схожа Lausevicius, № 2888 (1778). У партіях дисканта першого і другого, альтя першого, баса другого і третього – *Pro Patria* з написом *WKM Pro Patria // GR під короною* – схожа Lausevicius, № 2894 (1766). У партіях дисканта третього, альтя третього, тенора третього бачимо таку саму за обрисом філігрань, але з оберненим зображенням, літерами та написом – *Pro Patria* з написом *Pro Patria WKM // GR під короною* – схожа Lausevicius, № 2895 (1779). У партіях дисканта першого і другого, альтя першого і другого на аркушах форзаців – філігрань *РФСЯ* – схожа Клепиков, № 536 (1784), в партії баса першого на останніх аркушах – *АГ // вензель Афанасія Гончарова* – сх. Uchastkina, № 240 (1780) [7; 8; 10], а на аркушах форзаців філігрань *А. Г // «1851»*.

Незважаючи на те, що в рукопису міститься філігрань, яка датується 1741 р., спираючись на філігранознавчий аналіз усіх партій та враховуючи, що в піснеспіві «Воспой Россия Господеви» пам'яті Димитрія Ростова чудотворця згадується ім'я імператриці Катерини II, коронованої

в 1762 р. [7, с. 12; 19 с. 31], можна зробити висновок, що комплект був переписаний у 60–70-х роках XVIII ст.

Лл. Ф. 306. Од. зб. 41. Арк. 1 (партія дисканта першого)

Текст рукопису на початкових аркушах обрамляє прямокутна рамка з рослинно-геометричним орнаментом зелено-жовто-червоно-коричневих кольорів, з голівкою янгола вгорі. Заголовок позолочений, заголовний ініціал великий (на 6 рядків), позолочений, у рослинно-квітковому обрамленні. Ініціали та заголовки служб кіноварні. На арк. 1 на бічному полі фігурна квітка з вписаним номером.

Оправа одинадцяти книг-поголосників із зібрання Києво-Печерської лаври (картон у шкірі) оздоблена сліпим тисненням і відноситься до третьої чверті XVIII ст., що відповідає часу написання рукопису. Партія баса першого має оправу середини XIX ст., про що свідчить філігрань із білою датою «1851» на одному з аркушів форзацу.

У партіях комплекту пронумеровані всі служби, позначені церковні свята, на які вони виконувалися. Партія баса першого починається реєстром творів, тобто змістом: «Реєстръ обретающимъ службам Бжїимъ и канцерамъ в книгахъ сихъ», де зазначені початкові слова творів та авторство деяких з них, а також приписані ремарки з вказівками деяких жанрів, свят та імен святих, на честь яких виконувались окремі піснеспіви. Завдяки цьому переліку, а також абетковому покажчику, укладеному Н. О. Герасимовою-Персидською, у процесі дослідження ми мали можливість провести докладний аналіз складу та змісту манускрипту.

Рукопис являє собою збірник змішаного складу, в якому знаходяться 150 різних за жанрами та формою творів. Він складається з таких частин: Обиход і Служби Божі (піснеспіви літургії) та концерти на 12 голосів. Серед усіх 150-ти творів лише шість піснеспівів Обиходу, чотири Служби Божі та духовний концерт «Доколе Господи» мають вказівки на авторство, всі інші композиції анонімні.

Умовно рукопис можна поділити на декілька розділів. Перший розділ починається заголовком: «Начало Всенощнаго Бдѣнія на 12 голосовъ». У ньому знаходяться традиційні обиходні піснеспіви великої вечірні (№ 1–6), «Благослови душе моя Господа» Ростовського протодиякона, написаний на текст 103-го псалма, твори Василя Титова: кафізма 1 «Блажен муж», стих по вході «Свете тихий», поліселей «Хвалите имя Господне», славослов'я «Слава в вышних Богу», кондак Богородиці «Взбранной воеводе».

Далі слідує піснеспів Літургії, тобто Служби Божі (№ 7–13). Їх у рукопису декілька, і кожна належить перу Василя Титова: «Пре порціалнау», «Бемулурнау», «Малау». Склад цих Служб Божих має незначні відмінності між собою. Після Служб Божих записані чотири херувимські пісні: «болшау Николая К:» (Калачнікова), «панїхиднау» та ще дві без ремарок.

Під № 14–26 знаходяться задостойники: Різду Богородиці, Воздвиженню, Введенню Богородиці у храм, Різду Христовому, Богоявленню, Стрітенню, Благовіщенню, в Неділю Ваїї, у Неділю Пасхи, Вознесенню, в Неділю П'ятдесятниці, Преображенню Господньому, Успінню Богородиці. Під № 27–39 – «Причастны 12 праздникомъ»: Богородиці, Воздвиженню, оновленню храму, Різду Христовому, Богоявленню, Благовіщенню, в Неділю Ваїї, в Неділю Пасці, в неділю Фомину, Преполовнню, Вознесенню, в Неділю П'ятдесятниці, Преображенню. Їхні богослужбові тексти відповідають текстам традиційного Обиходу.

Наступний розділ – концерти, в переважній більшості написані на ті самі гімнографічні тексти, що й церковна монодія. Це переробки псалмів чи уривки з них, твори візантійських гімнографів, середньовічні покаєнні, а також нові тексти, що виникли в тому ж колі образів, в основі яких лежать каяття, моління про ласку і заступництво [8, с. 13–33]. За тематичною ознакою концерти поділяються на «высокоторжественные», яким притаманні світло-радісна емоційна сфера, «умилительные», що прославляють релігійні події, Бога, Христа, та «надгробные», в яких відтворено сумно-ліричну тематику Страстей Христових, мотиви смерті та каяття [14, с. 227].

Значна частина концертів написана на тексти стихир, які в середньовічній візантійсько-руській книжній традиції були складовими Стихирара місячного та пісного. На початку XVII ст. з глибин Стихирара виділилися Празники – служби на дванадцять свята, Тріодь пісна та цвітна – служби підготовчих днів до Великого посту, седмиці Пасхального циклу та Неділі всіх святих, а також Трезвони – служби на честь руських святих без стійкого типу. Зважаючи на різноманітність релігійних текстів, які використали композитори для написання концертів, цей розділ умовно можна поділити ще на декілька блоків.

Блок перший розпочинають «Канцерты на 12 голосовъ» (№ 40–89), серед яких концерти, написані на тексти псалмів, а саме «Милости твоя Господи, во век воспою» Пс. 2, «Воспою Господеви благодеявшему мне» Пс. 12, «Готово сердце мое Боже» Пс. 56, «Боже в помощь мою вонми» Пс. 69, «Услыши Господи молитву мою» Пс. 38, «Велий Господь и хвален зело» Пс. 47, «Бог ста в сонме богов» Пс. 81, «Доколе Господи» Пс. 12 (автор музики Димитрій Попов), «Кто взыдет на Гору Господню» Пс. 23, «Спаси мя Господи яко оскуде преподобный» Пс. 11. Окрім концертів у цьому блоці вміщено піснеспіви «на возшествіє і коронацію», на окремі Господські та Богородичні свята, святим: Іоанну Предтечі, трьом святителям, преподобним та праведникам, мучениці Катерині, Миколаю Чудотворцю та інші.

Блок другий складають «Канцерты 12 празднікамъ» (№ 90–103) – це окремі вибрані стихири великої вечерні (на «Господи воззвах», на літії, на стиховні) або славники утрені (на «Хваліте») з Праздників, по одному піснеспіву на кожне свято: Різду Богородиці, Воздвиженню чесного Хреста, Введенню Богородиці, Різду Христовому, Богоявленню, Стрітенню, Благовіщенню, в Неділю Ваїй, у Неділю Пасхи, Вознесінню, в Неділю П'ятдесятниці, Преображенню, Успінню Богородиці та інші.

Третій блок цього розділу (№ 104–110) становлять вибрані стихири (на літії) та славники (на «Господи воззвах» та на літії) з Трійді, також по одному піснеспіву на кожне свято: в Неділю Фомину, в Неділю жонмироносиць, у Неділю про розслабленого, в Неділю про самарянку, в Неділю про сліпого, в Неділю святих отців, у Неділю Всіх Святих, піснеспіви Пасхи, Вознесінню, Святій Трійці, Святому Духу.

Останній блок (№ 115–150) складають піснеспіви на різні свята, які чергуються з піснеспівами святим, архангелу Михаїлу, мчч. Катерині та Надії, прор. Ілії, прор. Науму, Димитрію Ростову, свят. Миколаю Чудотворцю, царю Константину, ап. Андрію Первозванному, Іоанну Богослову, та інші.

Проведений докладний аналіз змісту рукопису показав, що групування творів партесного стилю дещо відрізняється від давньоруських піснеспівів монодійної традиції. Піснеспіви на свята та святим розміщені в рукопису не за календарем, як у Мінеї та у Стихирарі місячному. Так само розташування й підбір інших співів у концертному розділі не

мають єдиного принципу, властивого традиційним богослужбовим книгам – Стихирару, Празникам, Тріоді або Ірмологіону, в яких чітко визначається один із принципів структурної організації – гласовий, календарний або жанровий.

Слід зазначити, що в комплекті поголосників, що розглядається, практично відсутні маргінальні записи. Лише в партії баса першого на аркушах 1, 10, 20 є власницький запис: «Кієвософ. Библиотеки, 1854».

Наукова новизна. Уперше здійснено комплексне кодикологічне та палеографічне дослідження найбільшого за кількістю творів комплекту поголосників з київської колекції партесної музики. В тісному зв'язку з розвитком українського духовно-музичного мистецтва досліджено зміст рукопису, подано узагальнену характеристику його структури. За допомогою філігранологічного аналізу уточнено датування комплекту.

Висновки. Київська колекція партесної музики XVII–XVIII ст. становить одну з найвагоміших складових української церковно-музичної спадщини і має значну культурно-історичну та наукову цінність. Комплексне кодикологічне дослідження найбільшого за кількістю творів комплекту поголосників, що входить до колекції, докладний аналіз його змісту дозволили дійти висновку, що цей комплект репрезентує різні жанрові та стильові пласти української партесної музики. Масив церковних творів, що входять до манускрипту, є важливим не лише як частина духовно-музичної спадщини України та її хорового мистецтва, а й для залучення широкого кола дослідників до музикознавчих та культурологічних розвідок національної духовної музики, що сприятиме глибшому осмисленню її феномена.

Список використаних джерел

1. Heawood E. Watermarks mainly of the 17th and 18th centuries. Hilversum, 1950. Vol. I (Monumenta chartae papyraceae historiam illustrantia). 297 p.
2. Laucevicius E. Popierius Lietuvoje XV–XVIII a. / Vilnius, 1967 287 p.
3. Tromonin's watermark album – Hilversum, 1964. – Vol. 11 (Monumenta chartae papyraceae historiam illustrantia. 61 p., CXXXI pl.
4. Uchastkina Z. W. A history of Russian hands papermills and their watermarks. Hilversum, 1962. Vol. 9.

5. Герасимова-Персидская Н. Встреча двух эпох. Москва : Музыка, 1994. 126 с.
6. Герасимова-Персидська Н. Жанрово-стилістичні ознаки партесного концерту на Україні XVII–XVIII ст. // Українське музикознавство. 1971. Вип. 6. С. 58–72.
7. Герасимова-Персидська Н. Київська колекція партесних творів кінця XVII–XVIII століття // Українська музична спадщина. 1989. Вип. 1. С. 11–16.
8. Герасимова-Персидська Н. Концерти і мотети покаянні – проблеми пов’язання тексту і музики // Духовний світ Бароко. Київ, 1999. С. 13–33.
9. Герасимова-Персидская Н. Партесный концерт в истории музыкальной культуры. Москва : Музыка, 1983. 288 с.
10. Герасимова-Персидська Н. Псалтир в музичній культурі України XVII–XVIII ст. // Науковий вісник НМАУ імені П. І. Чайковського: Музика і біблія. Київ, 1999. Вип. 4. С. 83–89.
11. Герасимова-Персидська Н. Рукописи багатоголосних творів XVII–XVIII ст. у фондах відділу рукописів ЦНБ Академії наук УРСР // Фонди відділу рукописів Центральної наукової бібліотеки АН УРСР. 1982. С. 116–129.
12. Герасимова-Персидська Н. О. Хоровий концерт на Україні в XVII–XVIII ст. Київ : Муз. Україна, 1978. 181 с.
13. Клепиков С. Филиграни и штемпели на бумаге русского и иностранного производства XVII–XX вв. Москва : Изд-во Всесоюз. книж. палаты, 1959. 305 с.
14. Корній Л. Історія української музики Київ-Харків-Нью-Йорк: Вид. М. П. Коць, 1998. Ч. 1. 286 с.
15. Корній Л. Українська шкільна драма і духовна музика XVII – першої половини XVIII ст. Київ, 1993. 184 с.
16. Музыкальный каталог партесных концертов, имеющихся в отделе рукописей ЦНБ АН УССР (сост. Н. Герасимова-Персидская, рукопис). Дар 296 (1–3).
17. Партесні концерти XVII–XVIII ст. з київської колекції / [упоряд., розшифровка, зведення в партитуру, наук. редакція, вступ. стаття та комент. Н. О. Герасимової-Персидської]. Київ : Муз. Україна, 2006. 340 с.
18. Петров Н. Описание рукописных собраний, находящихся в г. Киеве. Москва : Универ. тип., 1897. Вып. 2. [2]+294 с. <https://doi.org/10.3406/bsef.1897.22119>

19. Петров Н. Описание рукописных собраний, находящихся в г. Киеве. Москва : Универ. тип., 1904. Вып. 3. [2]+IV+307+LVIII с.
20. Шреер-Ткаченко О. Історія української доживтневої музики Київ : Муз. Україна, 1969. 588 с.
21. Шуміліна О. Стильова динаміка української духовної музики XVII–XVIII століть (за матеріалами рукописних колекцій) : монографія. Донецьк, 2012. 299 с.

Erika Klymenko

*V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)*

ORCID: 0000-0001-6090-0586

e-mail: KlymenkoE@nbuv.gov.ua

Liudmyla Rudenko

*V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)*

ORCID: 0000-0002-0329-0504

e-mail: rudenkol@nbuv.gov.ua

Set of handwritten partbooks from Kyiv collection of parted music of 17th–18th centuries of Institute of Manuscript of V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine

Our work aims to investigate and to present the integral characteristic of the set of partbooks of the church hymn manuscripts that is a part of the Kyiv collection of the parted music and is saved in the Institute of Manuscript of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. The objectives of our study focus on clarifying the dating, revealing the structure and systematizing according to the scientific value, genre-stylistic and historical principles, to show the generalized typological characteristics of the set. **Methodology.** To investigate the features of the set of partbooks we used the scientific tools of historical musicology and musical source studies, codicology, bibliography, the method of classification and bibliographic analysis of sheet music manuscripts. Also, historical-comparative, chronological, source studies, textological and statistical methods were used. Due to these methods we managed to highlight the composition, content, structural features and informational potential of the set. **Scientific novelty.** We were the first to perform a complex codicological, paleographical and musical source studies analysis of one set of the parted music which is included in the Kyiv collection of the parted music of the 17th–18th centuries. We clarified the dating of the manuscript according to the conducted filigree

analysis. **Conclusions.** Kyiv collection of the parted music of the 17th–18th centuries constitutes a significant part of the Ukrainian church music heritage and has a significant cultural, historical and scientific value. Our comprehensive codicological study and detailed analysis of the content of the largest set of partbooks showed a wide variety of different genres and styles represented in Ukrainian partes music. The amount of ecclesiastical musical works included in the manuscript is valuable not only as a part of the spiritual and musical heritage of Ukrainian choral art, but also for the involvement of a wider range of researchers in musicological and cultural studies of national spiritual music, that in future will contribute to a deeper understanding of its phenomenon..

Key words: manuscript, partbooks, filigree, choral works, liturgical hymns, author's creativity, structure.

*Стаття підготовлена 14 вересня 2022 року;
подана до друку 21 вересня 2022 року.*